

"Ze zoeken onze zwakke plek"

Agressie is dagelijkse kost in de instellingen voor bijzondere jeugdzorg. Jongeren reageren er steeds vaker met verbaal en fysiek geweld tegen hulpverleners, maar ook tegen elkaar. "Die toenemende spanningen hebben onder meer te maken met de druk van de wachtlijsten waardoor deze jongeren in onaangepaste instellingen terecht komen. Ook de assertiviteit neemt toe terwijl de gedragsproblemen complexer worden", vertellen onderzoekers Paul Philips en Bert Leers van de Hogeschool Universiteit Brussel en de Hogeschool Limburg.

Zij bekeken de situatie in 28 Vlaamse instellingen en luisterden zowel naar jongeren als opvoeders. "Het valt op dat agressie vooral 's avonds uitbreekt, wanneer opvoeders er vaak alleen voor staan." De onderzoekers vragen meer middelen voor time-outprojecten, waarbij de ouders tijdelijk elders worden opgevangen. "Erger dan een klap is de continue dreiging", getuigen opvoeders.

"Op het vlak van agressie heb ik bijna alles meegemaakt. Tot en met een moord", vertelt Dirk Aelterman die al 30 jaar lang actief is als opvoeder in de instelling Hadron in Oosterzele waar jongens tussen 14 en 19 worden opgevangen. Hij was een van de begeleiders van Jimmy Hemeleers, de jongeman die drie jaar geleden in de instelling zijn beste vriend de keel oversneed en hiervoor veroordeeld werd. "Na die moord kwam er een agressiebeleid op alle niveaus om herhaling te voorkomen. Wij hebben opnameplicht. Jongens die overal geweigerd worden om de zware problematiek, worden bij ons wel toegelaten. Daar zitten veel jongens bij die nooit sociale vaardigheden hebben geleerd. De enige taal die ze kennen om zich te laten gelden, is door te schelden of uit te halen. Die mentaliteit keer je niet zomaar om."

Net als zijn collega Piet Laureyns werd hij al herhaaldelijk geconfronteerd met gewelddadige incidenten.

"Die gasten weten hoe ze moeten intimideren. Ze komen pal voor je staan, heel dicht bij je gezicht en klappen dan met de handen boven je hoofd. Om je te doen schrikken. Zo neutraal mogelijk reageren is dan de beste aanpak. En proberen te achterhalen wat er achter dat gedrag schuilgaat. Na een aanvaring of een klap is het belangrijk om de band met de jongere te herstellen. Dat kan positief werken. Een klap hoeft niet het einde te betekenen. Vaak zijn het net agressieve jongeren die jaren later terugkeren om ons oprecht te bedanken."

Naam op auto gekrast

Toch voelen heel wat opvoeders zich vandaag onveilig en letten ze extra op hun woorden. "De gloednieuwe auto van een collega werd van voor tot achter bekrast. Mijn naam schreven ze erop. De dader werd nooit gevonden. Dat komt zeer bedreigend over. Een andere collega werd onderuit geschopt door een jongere die zijn geld wilde aftroggelen. Hij werd eruit gezet maar stond een week later aan het domein. Veel opvoeders durven ook niet vertellen over hun gezin, uit vrees hun zwakke plekken bloot te geven. Die jongeren dreigen er dan mee om nadien eens langs te komen."

Opvoeders vinden de fysieke letsels minder erg dan de mentale. "Na een klap kun je voort. Aan zo'n uitbarsting gaan dagen, soms weken van continue pesterijen en grenzen aftasten vooraf. Dat weegt veel zwaarder."

KVHo